

Kunnskapsdepartementet
v/ Juridisk avdeling
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Vår dato: 16.12.2024

Vår ref.: 244945/1

Deres ref.: 24/5582

Forskerforbundets høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementet vedrørende endringer i universitets- og høyskoleloven og universitets- og høyskoleforskriften

Forskerforbundet viser til høringsbrev av 09.10.2024 fra Kunnskapsdepartementet vedrørende forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven og universitets- og høyskoleforskriften. Forskerforbundet oversender med dette vår høringsuttalelse innen høringsfristen.

Ansettelse uten utlysning

Forskerforbundet støtter forslaget om at det skal være adgang til å ansette personer i ekstraervert uten utlysning dersom særlige grunner tilsier det. Vi støtter ikke at det åpnes for en delegasjonsadgang fra styret ned til ansettelsesorganet på lavere nivå. Forskerforbundet anser at dagens ordning hvor denne myndigheten er lagt til styret selv, må opprettholdes. Det vil ivareta behovet for en oversikt over bruken av slike ansettelser og bidra til at unntaket fra hovedregelen om offentlig utlysning ikke uthules.

Innstillingsutvalg

Forskerforbundet støtter ikke forslaget om å fjerne kravet om innstillingsutvalg ved ansettelser av prorektor, leder for avdeling og grunnenhet og administrerende direktør. Forskerforbundet mener at det er nødvendig med kollegialt sammensatt organer både ved innstilling og ansettelse. Et kollegialt sammensatt innstillingsutvalg er en sikkerhetsventil for å ivareta kvalifikasjonsprinsippet som gjelder ved ansettelse i staten og det gir valgte ledere mer legitimitet. Det er viktig at dette prinsippet også skal gjelde ved ansettelser i private institusjoner.

Egenbetaling ved gjentakelse av beståtte eksamener

Behovet for å dempe muligheten for å gjenta beståtte eksamener er Forskerforbundet enig i. Egenbetaling er ett virkemiddel som kan dempe gjentakelser av beståtte eksamener, men alternativer til egenbetaling som virkemiddel, må utredes.

Forskerforbundet anser egenbetaling som en uthuling av gratisprinsippet i høyere utdanning. Forslaget er ikke konsekvensutredet. En mulig konsekvens er f.eks. at kandidater som ikke følger

de klarer å levere til en ønsket karakter, isteden går for inn for å stryke for ikke å måtte betale for ny eksamen. Vi vil påpeke at mange studenter tar eksamen på nytt fordi det er karakterkrav for komme inn på master og ikke for å pynte på CVen.

Egenbetaling har også sosioøkonomiske sider, ved at studenter fra velstående familier vil kunne ha råd til dette, men ikke andre.

Forskerforbundet er kjent med at enkelte institusjoner har ordninger som ivaretar behovet for å dempe gjentakelser av beståtte eksamener uten bruk av egenbetaling. Både av hensyn til studentenes økonomi, til kostnader ved administrasjon av egenbetaling og institusjonenes forutsigbarhet for statens bevilgninger på kapittel 260, er det viktig at alternativer til egenbetaling undersøkes og vurderes.

Det kan også stilles spørsmål om de bør stilles opp et knippe med ordninger institusjonene kan velge mellom for å dempe gjentakelser av beståtte eksamener.

Bruk av studentarbeider til plagiatkontroll

Forskerforbundet anerkjenner behovet for plagiatkontroll og at det bør finnes en løsning som dekker behovet for en slik kontroll og ivaretar studentenes (opphavers) rettigheter til eget åndsverk.

Det er ingen tvil om at studentoppgaver er åndsverk. Opphaver har en enerett til eksemplarframstilling av eget åndsverk jfr. åndsverksloven § 3, 2.ledd bokstav b. Kopinors avtalelisens gjelder for utgitte åndsverk. Det som ikke er utgitt kan ikke brukes. Åndsverksloven § 4 er det unntak for midlertidige eksemplarer, men det omfatter ikke eksemplarframstilling ved plagiatkontroll.

Forskerforbundet ønsker å beskytte studentenes råderett over egne åndsverk, samtidig som behovet for slik kontroll anerkjennes. Innhenting av samtykke er i praksis umulig. Det er viktig at systemene som benyttes til plagiatkontroll er transparente og at studentene gis den informasjonen de har krav på, for eksempel hvor oppgavene lagres.

EU-direktivet om opphavsrett åpner for midlertidige eksemplarer innenfor blant annet undervisningsinstitusjoner og museer;

*INFOSOC-directive Article 5,
Exceptions and limitations)*

2. Member States may provide for exceptions or limitations to the reproduction right provided for in Article 2 in the following cases:

(...)

(c) in respect of specific acts of reproduction made by publicly accessible libraries, educational establishments or museums, or by archives, which are not for direct or indirect economic or commercial advantage.

Forskerforbundet mener derfor at den muligheten som ligger i EU-direktivet om opphavsrett bør benyttes ved å innta en bestemmelse i åndsverksloven som åpner for plagiatkontroll.

Departementets forslag innebærer at studentene må gi samtykke til bruk av åndsverket i plagiatkontroll når de leverer oppgaver som skal sensureres. Det innebærer at studentene ikke har en reell råderett over sitt åndsverk og de stilles i en situasjon der de ikke har valgmulighet dersom de skal gjennomføre studiet.

Forskerforbundet stiller spørsmål ved om det som en midlertidig løsning kan legges inn en reservasjon ved oppmelding til eksamen mot bruk av students åndsverk til plagiatkontroll.

Bachelor og masteroppgaver på norsk og samisk

Forskerforbundet legger til grunn at kravet om bachelor og masteroppgaver på samisk kun gjelder for de institusjonene som har utdanninger på samisk.

Oppnevning av NOKUTs styre

Forskerforbundet har tidligere foreslått at de ansatte i NOKUT skal ha plass i styret og støtter forslaget om at de ansatte velger sin representant direkte.

Med vennlig hilsen

Guro Lind
Leder

Birgitte Olafsen
Generalsekretær

Saksbehandler: Hildur Nilssen
+47 928 04 605 | hildur.nilssen@forskerforbundet.no